

Song for Singing in the
 honour of Rajtarang

— રાજતરંગ નાટકનાં

ગાયનો. ૪૪૬

ભારણી આર્ય સુબોધ નાટક મંડળી માટે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મુળજી આશારામ ઓઝા.

આવૃત્તિ પેઢી

અથ સ્વામિત્વના સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કરનારે
 રજાદર નોંધાવી સ્વાધીન રાખ્યા છે. માટે તેની
 રગ્ન સિવાય કોઈએ છપાવવું કે ભજવવું નહીં

અમદાવાદ.

અમદાવાદ યુનાઈટેડ કંપની પ્રેસમાં ઠે. પથર કુંવે
 રજુછાડલાલ ગંગારામે છાપ્યું.

નકલ ૧૦૦૦૦

સંવત ૧૯૫૭ સને ૧૯૦૧

કિંમત બે આના.

પાપીઠ ગ્રંથાલય
૧૬૧૫૬
મુદ્રિત-સંગ્રહ

શ્રી.

મારબી આર્યસુબોધ

૩ નાટક કંપની.

રાજતરંગ નાટકની—

પ્રવેશવાર હકીકત.

વેલાસપુરના રાજા ધર્મરાજ, રાણી ચંચળવતીની સલાહથી પોતાના સાળા ગજસેનને, કચેરી બંસી વજરાતનો પોશાક આપે છે. નાટકની કુમાર સત્યસિંહ વિરધ મત આપે છે, તથા રાજાને રાજાને પ્રગ્નમણ કવચાપ છે, છતાં તેને વજર નીમે છે.

૨. વજરને તેના મદદગાર દબીસિંહ તથા કપટખાંની મસલત આપે છે. રાજામાંથી સારા માણસોને દુર કરે છે અને પોતાની મરજી હાથે તેવા નીચ માણસોને હોદ્દા આપે છે. રાજાની આગલા ઘરની કુંવરી સત્યસિંહની એન શિયળવતીને પોતાની સાથે લગ્ન કરવાને સમજવવા વજર પોતાની સ્ત્રીને મોકલે છે.

૩. કુમાર સત્યસિંહ, પ્રધાનપુત્ર દિમ્મતલાલની મસલત, પાછળથી શિયળવતી પાસે/ વજરની સ્ત્રી આવી સમજાવે છે. તેથી અપમાન ખમી પાછી જાય છે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

। ગુજરાત કૃષિશિક્ષણ વિભાગ

શ્રેણીસંખ્યા ૪૬૩ વર્ગાંક

પુસ્તકનંબર ૪૧૪૮૨૧૦૧ જી. ૨૬૦૧

વિષય ટી ૨.૪

૪. સુમરા નામના ઠાકરડાની દીકરી જનસલ અને તેની સખીઓ ગરબા ગાય છે, ત્યાં વજર આવે છે. તેને દેશધણી જાણી જનસલ ચાંડલો કરવા આવે છે, તેને જોઈ વજરની દાનત બગડે છે, તે જાણી જનસલ તેને શ્રાપ આપે છે વજર ગુસ્સે થઈ તેના બાપનો ગરાસ કબજ કરે છે. અને તેથી તે લોકોને ખારવડે નીકળવાનું કારણ મળે છે.

૫. શાણી ચંચળવતી પોતાના બાઈ બાળકનું અપમાન કરનાર શિયળવતી વિરુદ્ધ રાજને ઉશ્કેરે છે, ત્યાં ચંચળવતીનો કુંવર મતીમનોદર સત્યસિંહ તથા શિયળવતી આવે છે, તે વજરની કરેલી માગણી ખુલ્લી પાડે છે, તેથી બન્ને કુંવરો વજરને દ્વિતકાર આપે છે. ને સત્યસિંહ શિયળવતીનાં સગપણ માટે પરદેશ નીકળી પડે છે.

૬. ગુસ્સે થયેલો વજર શિયળવતીના હરણની તથા નાના કુંવરને ખારવટીઆને સોંપી દેવાની મસલત કરે છે; અને સત્યસિંહની પાછળ મારા મોકલે છે.

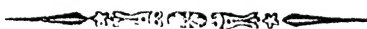
૭. મતીમનોદરને વજરની મસલત પ્રમાણે ખારવટીયા રસ્તામાંથી ઉપાડી જાય છે.

૮. મરજીપ્રસાદ નામના પોલીસ અમલદારની ચતુર સ્ત્રી વજર અને તેના સોગંદીઓનું પાગળ પ્રમાણિકલાલ દિવાન પાસે યુક્તિથી ઉઘાડું પાડે છે; અને વજરની નીચ માગણીથી બચે છે.

૯. શિયળવતી ને તેની સખી ધીરજની હાસ્ય શૃંગારયુક્ત ચેષ્ટા ચાલે છે, અને પાછળથી તે બન્નેને વજરનાં માણસો આવી સુતેલી ઉપાડી જાય છે.

૧૦. બારવટિયાના સ્થાનમાં કુંવરને સુમરાની દીકરી જાસલથી પ્રેમ જોડાય છે.

૧૧. ધરમપુરના મહારાજા હંદુપાળ તથા તેના મિત્ર ધર્મનગરના રાજા અચળસિંહ, પાસે હંદુપાળની ખાસ મેહેરબાનીવાળો મદન હજુરીયો ગીત ગાય છે. ત્યાં સત્યસિંહ શિયળવતીના સગપણ માટે આવે છે. હંદુપાળ ખીચ સ્ત્રી કરવાની ના પાડે છે, અને ત્રણે રાજાઓ વચ્ચે મેહેર બાબતમાં કેટલીક વાતચિત ચાલે છે; બાદ હંદુપાળનાં ગવૈયા સંગીતનાં ગીત ગાઇ મીઠા-માનોને ખુશ કરે છે.

અંક ૨ જો.

૧ મદન રાણીવાસમાં રાસડા લેવાવે છે, ત્યાં સત્યસિંહ તથા હંદુપાળ આવે છે, ને સત્યસિંહ તથા હંદુપાળની બેન મોહની વચ્ચે પ્રેમખીજ રોપાય છે.

૨. વજરે શિયળવતી અને ધીરજને કેદ કરેલ છે, તેની સાથે જોર જૂલમથી લગ્ન કરવા જાય છે તેને તેની સ્ત્રી અટકાવે છે. ત્યાં વજરની બેન રાણી અંચળવતી આવી નાના કુંવરની શોધ કરવાનું કહે છે. વજર તેને ડિડાવે છે. જોથી બાધ બેન વચ્ચે કળયો થાય છે, ને વજર શિયળવતી પાસે જાય છે.

૩. રાજા હંદુપાળને મદન સ્ત્રી પોશાકે હીડોળે ઝુલાવે છે, ત્યાં તેની રાણી આવે છે, રાજારાણી વચ્ચે કડવાસ ઉત્પન્ન થાય છે. ત્યાં સત્યસિંહ રજા માગવા આવે છે, તે મદનને સ્ત્રીવેશે જોઇ

ટીકા કરી વિદાય થાય છે, ઠંહણપાળ આ વાત છુપાવવા અને ગાયનનો શોખ બતાવવા ખાતર રાજનું દરેક કામ ગાયનમાં ચલાવવાનો ધારો કરે છે.

૪. ધર્મરાજને વજરે પોતાના સોળતીઓ મારફત રાજમેહેલમાં એક કેદી જેવા કરી અફીણ વિગેરે બંધાણમાં હુલ બનાવી દીધા છે, ત્યાં પોલીટીકલ એજન્ટ વજરના જૂલમની, રાજખટપટની ને કુંવર કુંવરીની તળવીજ કરવા આવે છે. અને રાજની મુલાકાત લીએ છે. રાજકુટુંબ અને પ્રજાની દુઃખી સ્થિતિ જોઈ પોલીટીકલ એજન્ટ ધર્મરાજને કપડો આપે છે. અને વજરને દુર કરવાનું કહી જાય છે.

૫. કેદ કરેલી શિયળવતી સાથે વજર લગ્ન કરવા આવે છે તેનું યુક્તિથી નાક કાપી શિયળવતીને ધીરજ નાશી જાય છે, તેને પકડવાને તથા ગમે તેમ કરી ગવરનર સાહેબનો ખાનગી હુકમ પોલીટીકલ ડિપર લેવા વજર દંભીસિંહને મોકલે છે.

૬. જસલ ને કુંવરનો પ્રેમ જોઈ સુમરો તે જાણેનો હાથ મેલધી આપે છે.

૭. ઠંહણપાળ પાસે ગાયનમાં અરજ કરવાનો ચિત્તાર, ત્યાં પોલીટીકલ આવે છે; તે આવાં મુખીયાવાળાં ધોરણથી તથા તેની ચાલચલગતથી ઠંહણપાળને નાલાયક ગણી પદભ્રષ્ટ કરી બનારસમાં રહેવાનો હુકમ કરે છે.

૮. સોનેરી ટોળીનાં બે માણસની કપટભરી વાતચિત્ત તેમાં દંભીસિંહનું ઠગાવું.

૯. શિયળવતી ને ધીરજ એક વડના ઝાડની નીચે છુપાઈને વિસા-

મો લે છે, ત્યાં જસલ મતીમનોદર માટે ભાત લઈ આવે છે. ત્યાં શિયળવતીને પકડવા નીકળેલાં વજીરનાં માણસો જસલને ઉપાડી જાય છે. પાછળથી મતીમનોદરને સુમરો આવે છે. બા-
ઈ બેનતો બેટો થાય છે. શિયળવતી જસલના ખજાર આવે
છે, જેથી તેની શોધ ચાલે છે. શિયળવતી સત્યસિંહની શોધમાં
નાના બાઈની રજા લઈ નીકળી જાય છે.

૧૦. દંડણુપાળ કાશીમાં આવ્યા પછી તેની બેન મોહનીને પોતાના
મિત્ર અચળસિંહને સોંપી પોતે ઇંગ્લાંડ શેહેનશાહ પાસે અર-
જ કરવા જાય છે.

૧૧. સોનેરી ટોળીના બતાવડી ગવરનર સાહેબની દંભીસીંહ મુલા-
કાત લે છે. અને પોલીટીકલપર હુકમ લખાવી વિદાય થાય છે.

અંક ૩ જો.

૧. શીયળવતીને ધીરજ શેહેરની બહાર પોતાની સ્થિતિનો વિચાર કરે છે.
૨. અચળસિંહ, મોહનીને કાશીથી પોતાને ગામ તેડી લાવે છે,
ત્યાં સ્ટેશનપર શિયળવતી આવેલી છે, તે અચળસિંહને જોઈ
મોહ પામે છે.

૩. મોહનીપર અચળસિંહ મોહ પામ્યો છે, તેથી તેને પ્રેમની મા
ગણી કરવા નિમીત્તે દાસીઓ મારફત શૃંગારી વસ્તુઓ ભેટ મો-
કલે છે, પાછળથી પોતે આવી લક્ષ્મી માગણી કરે છે. મોહ-
નીનો પ્રેમ સત્યસિંહપર દ્રઢ છે, તેથી અચળસિંહના ઉપકારને
નહીં ગણતાં પરણવાની યોખી ના પાડે છે. અચળસિંહ ઉ-
દાસ થાય છે.

૪. શિયળવતી જોગી પોશાકે એક દેરામાં પ્રેમખીજાનું ગીત ગાય
છે. ત્યાં અચળસિંહ દરશને આવે છે. તે ગીત સાંભળી જોગી-

ને મોહની પાસે ઉપરનું ગાયન સંભળાવવા તેડી જાય છે.

૫. કપટખાં વજરથી ખુટી રાણીને મળ્યો છે. તે બન્ને જનસલને છોડી મુકવા વજરને યુક્તિથી સમજાવે છે.

૬. કેદમાં પડેલી જનસલ પર વજર જૂલમ ગૂંજારે છે, પણ તેની માગણી કબૂલ ન કરતાં કુંવરનું રટણ કરે છે, ત્યાં રાણી અચળવતી કપટખાંને ખુટવી છુપી રીતે જનસલને મળે છે, ને તેને બચવાની યુક્તિમાં ચોવીસ કલાક મુઠા રહે એવું જોર આપે છે, તે જનસલ ખુશીથી પી મુઠાંગત થાય છે. પાછળથી વજર આવી તેને મુએલી જાણી તેને દટાવવાનો હુકમ કપટખાંને કરે છે.

૭. જંગલમાં ખારવટીયા તથા કુંવરને એક ગઢવી જનસલના મૃત્યુ પામવાના ખબર આપે છે. તેથી કુંવર મુર્છિત થાય છે, તેવામાં જનસલને બચાવવાનો રાણીનો પત્ર લઈ સવાર આવે છે, તેની સાથે સૌ જાય છે.

૮. મોહનીનો પ્રેમ અચળસિંહ પર બેંચવા શિયળવતી પ્રેરણા કરે છે. પણ મોહની તેને સત્યસિંહ જાણી તેની સાથે પરણવાની માગણી કરે છે આ વાતથી અચળસિંહ ગુસ્સે થાય છે. તેને શિયળવતી યુક્તિથી શાંત કરે છે. દરમ્યાનમાં સત્યસિંહ ત્યાં મીઠાન તરીકે આવે છે, ને બાદ બેન મળે છે. અચળસિંહ મોહનીનો હાથ સત્યસિંહને સોંપે છે. ને સત્યસિંહ શિયળવતીનો હાથ અચળસિંહને સોંપે છે, ને સૌ પોલીટીકલ પાસે જાય છે.

૯. ઈલાંડમાં ઠંઠણપાળ અંગ્રેજ લીબાસમાં ફરે છે. તેને એક

ગૃહસ્થ સ્વદેશનો પોશાક રાખવા વિશે શિખામણુ આપે છે. ને ઠંઠણુપાળ ત્યાં નહીં ફાવવાથી નિરાશ થઇ સ્વદેશ પાછો ફરે છે.

૧૦. જનસલને જ્યાં ડાટી છે, ત્યાંથી કપટખાં તેને બહાર કાઢી જાગૃત કરે છે; તેવામાં સુમરો વિગેરે આવી પહોંચે છે, બાપ દીકરી મળે છે. કુંવરને મુછામાંથી જનસલ જાગૃત કરે છે, તેવામાં વજર આવે છે. તેની સાથે કુંવર લડે છે, દરમ્યાનમાં રાજનરાણી સત્યસિંહ વિગેરેનું આવવું થાય છે. અને વજરનું ભોપાળું ખુલું થાય છે.

૧૧. પોલીડીકલ પાસે વજરનાં તમામ ભોપાળાં ખુલ્લાં પડે છે. ધર્મરાજનું કુટુંબ ભેળું મળે છે વજરને દેશનિકાલની સજ્જ થાય છે. બારવટિયાને નિર્દોષ દરાવી છોડી મૂકે છે. ને સત્યસિંહને તખ્તનસીન કરે છે. બાદ અંગ્રેજ સરકારનું રાજ અવિચળ રહ્યું એવું સૌ ઇશ્વર પાસે માગી નાટક સમાપ્ત થાય છે.

મુખ્ય પાત્રોનાં નામ.

ધર્મરાજ...	વિલાસપુરનો રાજા.
સત્યસિંહ	તેનો પાટવી કુંવર.
મતીમનોહર	તેનો નાનો કુંવર.
ચંચળવતી	ધર્મરાજની રાણી	...	ને જીરસેનની બેન
શિળવતી	...	ધર્મરાજની આગલા ઘરની પુત્રી	સત્યસિંહની બેન
પ્રમાણીકલાલ...	ધર્મરાજનો દિવાન.
ધીરજતેની પુત્રી
હિમત	તેનો પુત્ર.
જીરસેન	ધર્મરાજનો સાથો,	...	ને વિલાસપુરનો વજર.

દુર્મતિ	તેની સ્ત્રી.
ઠંભીસીંહ	}	વજ્રના હજુસીયા.
કપટખાં		
સુમરે	...	વિલાસપુરનો	ગરાશીયો	પછીથી	બારવટીયો.	
જાસલ	તેની પુત્રી.
ઠંભપાળ	ધમ્માપરનો રાજા.
માનવતી	તેનીરાણી.
મોહીની	ઠંભપાળની બેન.
મદન	ઠંભપાળનો હજુરીયો.
અચળસિંહ	ધર્મ નગરનો રાજા
ચોલીટીકલ	ધર્મેજ અમલદાર.

નાકર, સિપાઈ, ગર્વયા, દાસીઓ, વીગરે.

રાજતરંગ નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

ધર્મર સ્તુતિ.

અહા કેવી લીલા, અકળ પ્રભુ તારી,

તાંત્ર સકળ તુજ, હાથ મુરારી;

ભવજલમાં જે નૌકા ચાલે,

સત્ કૃતિ દુષ્ કૃતિ, ની શી ન્યારી. આહા.

કૃતિસમ મતિ ગતિ, જોવાને જન આ,

ચિત્ર નિહાળે ચાર;

હર અતુરાગીએ, એ મુખ માગીએ,

જેથી પામે ભુક્તિ, શક્તિ ભક્તિ ઉક્તિ મુક્તિ નરનારી. આહા.
 તારે આધારે, ઘડી આવી ઘટના,
 સુધરે જો, સંસારી;
 તુજપર રાચીએ, મંગળ યાચીએ,
 દેવા દેતું શુદ્ધિ, ખુદ્ધિ, વૃદ્ધિ, રિદ્ધિ, સિદ્ધિ, સુખકારી. આહા.

(૨)

સદા જય હો, સભાસદ સૌ, વદે મુખથી સદા જય હો.
 નિરંતર ભુપ, રાણીના, રિપુઓનો વળી ક્ષય હો.
 કૃષ્ણીનોનો, શુધીલોનો, સમય સુખથી પ્રભા મય હો,
 પ્રજાની સાથ. રાજનો, સુગમતાથી પરિચય હો.
 મારી સાથે, પરિચય જેનો, સમગ્રે તેનો રાજ સાથ,
 વાહ વાહ શો, જવાળ વાળ્યો, વજ્ર રાજનો જમણા હાથ.

(૩)

ખુશી ખુશીરે સઘળા સાજનો, ખોજ વજ્રને રાજનો. ખુશી.
 પૂરજનને આ વધામણી છે, સમગ્ર શાળાં પટરાણી છે;
 રાજ કેળવી જાણ્યું એણે, કરી પરિક્ષા પુરી જેણે. ખુશી.
 કચેરીમાં ઉછરેલ આનંદ, વરણ્યો વાત જાણતાં;
 પરખાઈ ગઈ પુરજનમાં મહારાજની પણ શાણતા. ખુશી.
 વારી જતક વજ્રપર, આવરણ લઈ દર્પથી;
 પોશાક પામ્યા રાજનો, સંતોષ આપો દર્શથી. ખુશી.

(૪)

આપેલી પદવી દીપાવળે મામા, સંતોષ જેમ ફેલાય પ્રજામાં
 જાણે ધર્મનો મર્મ વિવેકી, તજ દેશો ન ન્યાયકે નેકી. આપેલી.
 નિશો અમલ તણો ભાન બુલાવે, કુર. બનાવી કુર્મ કરાવે,

મર્કટ પાન કરે મદિરાનું, પુછવું શું પછી ઉન્મત્તતામાં. આપેલી.
સુગ અમલ વડે અંધ બને છે. બૂપણ ભુલીને દુપણ લેછે,
જોઈ વિચારીને અલશો પ્રીતે, પસ્તાવો ન થશે પડદામાં. આપેલી

(૫)

આધીન આધીન મારે, રાજાને પ્રજા,
નિય દિન હુંટી ઝુંટી તનમન, માણું હું મજા,
ચાલાક ચાલાકને, આપી દઉં રજા. આધીન.
રજાની દિવસ થઈ દાસ, રહે જે જે પાસ,
• ધર તેનું ભરું હવે કેમ ડરું, પરવા ન ધરું;
અવજો ચાલે તેને કરું, સમ્પત સજા. ચાલાક.

(૬)

એનો ભાર શુંરે, હવે વાર શુંરે, એની જીભે પડાવું હું હા;
ન્યારે થાઓ જમાઈ, ત્યારે મારી સરસાઈ, મુને પાડનાર છે, કોણુ ના,
મારો જીલનાર છે કોણુ, તા. એનો.
કંથ પીશે પુછી પાણી, રનેહ આણી, ચતુરધું આખું ચલાવીશ રાજ,
માણુવી પછી માનીતી મોજ, પુરો રાખીને પેહેલેથી બોજ. એનો.
માન મૂકી થાયનારી, એ કુમારી, બકો બને તોતો જમાઈ રાજ.
પાય પડે, આખું રાજનું તાજ, મુધું મરડી ચલાવું હું રાજ. એનો.

(૭)

હવે નહીં બાકી રહે સંકટની, રાજમાં સત્તા થઈ લાંપટની, હવે.
બોળા પિતાએ બધું આ પગલું, ખબર નથી ખટપટની;
એમને ખબર નથી ખટપટની. હવે.
હંસ સ્થળે બગ આવી બેઠો, ઘટશે ગંગા તટની,
શુદ્ધતા ઘટશે ગંગા તટની, હવે.

(૧૨)

(૮)

હવે લાજ લાજ, નહીં ગાજ ગાજ, નથી તારૂં રાજ,
શું મુખ લઇ ખોલે રે.

નહીં જાણુ આ કાચ ચમકતો, જાણુ રત્ન જામેલ,
પહેલ પાડેલ, ચતુર ચમકેલ, હશે જે છેલ જશે તે મહેલ;
રહેશે પડી તારી પતરાજ. હવે.

(૯)

જાજ નથી હું તુંથી ડરતી, કુટણી થા ચાલતી,	જાજ.
સુતી સિંહણુ જગાડીને શીદ, વગર મોતેં મરતી;	
રહે ન ડિબી કર મુખ કાળું, ધુજે આ ધરતી.	જાજ.
પ્રાણ તણી પરવા જે ધરતો, ધરી નહીં ફરતી;	
જા જઇ કે તુજ કંથ કપૂતને, નથી લેશ ચળતી	જાજ.

(૧૦)

ધેલાં દીધાં (૨) એ કાનુડે કામણુ ગારે,
મીઠું મુખ વદનારે, મોહની લગાડી;
ઓ આલી કાળજી, અલખેલે નાંખ્યું દોરીરે.
ચિત્ત છળીલે લીધું આ ચોરીરે.
કેવી છેલ્લાની શિર જોરીરે.
મારે વાલેરે ખેંચી દોરીરે.

ધેલાં દીધાં.

ફૂળની લગ્નનો હવે કાંધ, બચ ન મજેરે,
જીવનજીનું જાદુ પાછું, નહી વજેરે,
વસી કરણ મંત્રેં કર્યાં રે, પરવશ સૌનાં પ્રાણ,
લોચન બે લલચાય આ, માર્યા મોહક બાણ,

રહી છે છાતીમાં છુપાઇ રે, મનહર મોહનની મૂર્તિ;
 હવે એ છોડયા નાં છોડાય, અધર રસ ક્યારે પીને પાય,
 માન મૂકાવે તોય ન આવે સુંદર વર એ હાથ,
 સાહેલી, મદ્દ ઘેલી, જન બહેલી, મન મેલી, કર કેલી;
 રસ રેલી, પ્રભુ મેલી થશે. ઘેલાં કાઢાં.

કોણ તુંને વારે, સ્યામ સાથે તારે, વેર શું છે એવું વધારે.
 નંદજીનો લાલ બેદુ છે બારે, પળ પળ પ્રીતી વિસારે;
 ક્રાંતીમાં નટવર કેને સંભારે, પણ પ્રાણાધાર,

- ડરના એ હાર, આવે છે પ્યાર. બોલાવે એ ક્યારે;
 પ્યારો વિરહીની પિડ પેખી, ઘેલાં—

(૧૧)

ઓ ફટીલ અધ કામી, જન શાપ તુંને દગધું,
 જો શુદ્ધ સદા રહી હું, તો વચન પજો કહુંધું;
 હું કુંવારીકા ખીજું શું કહું, નકી નાક ખાદશ ગમાર;
 કર કાળું મો અલ્લીથી તારું, નહીંતર ખાદશ પેખર. ઓ.

(૧૨)

જોયા મામા કોણ કૃગ ધર, શુદ્ધ સરોવર આગળ છીલર શું,
 દિનકર શું છે તારા સરખો, નરવર નોકરને પરખો. જોયા.
 હંમે જઈ કાગ બેસે કદી નહીં, ગરૂડનું રૂપ તમે ગણુશો. જોયા.
 ખોટા ગર્વ ધરે, ક્યાંથી અર્થ સરે, મિથ્યા રાખે દંબ,
 હુંમ ઠનનન, હુંમ ઠનનન, નયવે હયને દાલી એતો દકસદ,
 જંબુક કર ધાલે સિંહ ગુશમાં. જોયામાં.

(૧૩)

લાગી આશી ધુન, હારે મુંને લાગી આ શી ધુન,

ધીમી ધીમી લાગી આશી ધુન.

કામ ચોરી શું મારી લધુ વય, બીજો રંગ જમાવે. લામી.
રમત ન રહે, શરમ સતાવે, જોખન ઘન મન મોર નચાવે. લાગી

(૧૪)

જો સ્વામિ મજે શાણો, સુખી ગણું સંસારમાં,

ભાગ્ય ભલું ફળે કોડીલો જો મજે; પ્રેમ નેમ. જો.

મજે સાસરીયું સુખ દાય, લાંબો લેતું કિર દરખાય.

એવો દી દેખું, સુખ લેખું, ભરથારમાં. જો.

મારા સુખ તણો નહીં પાર, પામું યોગ્ય ભલો ભરથાર,

સુરંગમાં જો.

મારી સમ વયંતરણી સંગ, કીલું નિતનિત નવલે રંગ ભુવનમાં જો.

(૧૫)

પ્યારા પલંગે પધારો હું નવજન્મના રે.

સ્તી રમનાર, ચિત્ત દરનાર, છો ભરથાર, મારા. પ્યારા પલંગે

કેવા હુંશિયાર, કેવા હુંશિયાર, રાગન રજની મન ગમતા,

થશે રસ ખસ રંગે રમતા, પેખું રાણી વતયા રે મળતાં,

હે કુમાર, પ્રાણાધાર, હૈયાદાર છો, રાજપુત રીત;

પ્યારી ન્યાસીરે, નરવર રંગે રમતાં. પ્યારા પલંગે

છોડો ક્ષણવાર છોડો ક્ષણવાર, મુંતે હમણાં જઈ આવું રાણી

શું વદો આ મિથ્યા વાણી,

ક્યાં લઈ જાઓ આમ તાણી,

પ્રાણ નાથ;

છોડો હાથ;

ચાલો સાથતો, જાત ભાત આજ ભાળી તારીરે,

રજપુત નથી પાણી

(૧૫)

ખ્યારી પલંગે પધારું કેમ કરી અંગના રે,
 નથી હું નાર, ક્ષત્રિકુમાર, રાખો લાજ મારીરે ખ્યારી.
 દહિં શાહાબાસી આજ, ચાતુર્ય તારું જોઈને,
 કરીશવશ તુજ નાથ, રેશે નિપ દાન મોહીને,
 ખ્યારા પલંગે

વિરહે વ્યાકુળ, વિરહે વ્યાકુળ, ખ્યારી સેજપર ચાલ પોહીએ,
 આજ લઉં સુખ સ્વામીનું, પણ શું ધાય ભામિનીનું,
 ઇવનહાર, મળે ગમાર, કરે ખુવાર તે, ક્ષત્રી બીજ;
 વીણુ ખ્યારી ન્યારીરે નરવર રંગે રમતા. ખ્યારા.

(૧૬)

જનમ કેમ જનમે દાર જનશે, દુરજનથી દુઃખ ધાશે,
 મરશે માતા મારી વાંસે, ખખર શું પડશે આ અવાસે.
 બાળકને બાંધ્યો પાશે. જનમ.

રાજનગરમાં રાચતો, અવિચળ ગણતો સુખ,
 અકળ કળા અવિનાશીની, ક્ષણમાં થયો વિમુખ;
 પ્રબળ બળ બાળું નહીં છુટાશે. જનમ.

અધમ જન જોતાં ઇવ ત્રાસે, નસીબ નમળું તો,
 અહીં પ્રકાશે,
 મૃત્યુનું બાર બાસે. જનમ કેમ.

(૧૭)

રમણીક અતી દેખુ, રાજવંશી રૂપાળો,
 મદનસમ સ્વરૂપે, પાંજરે સિંહ ધાલ્યો;
 શશિ અતિ અવરાયો રાહુથી સ્યામતાઈ,
 ઝગ ઝગ રહી કાંતી, તોય તેવી જણાઈ.

(૧૬)

(૧૮)

અવતાર લીધો અવની ઉપર, રમવા કુંવર નિહાળોરે,
 પ્યારની પ્યાસી થઇ વનવાસી, ધાયો છે આંહો ઉતારોરે;
 ફરતાં ફરતાં શોધ આદરતાં, થયો મેળાપ તમારોરે.
 કામણુગારા કામણુ કીધું, નેહ નાંખ્યો કાંઇ ન્યારોરે. અ.
 અનીરધે ઓખાતણું અંતર જીત્યું જેમ.
 કારા ગૃહમાં કેદ થઇ કર્યું તમે પણ તેમ;
 આવ્યું અનાયાસ અમૃત આપો, કરો સફળ જનમારોરે. અ.

(૧૯)

રમણી રમવા થું ઇચ્છોરે, મારોરે ધન્ય બાગ્ય, બાગ્ય,
 રમું રામા. રમણી.
 રમું શી રીતે, રમું શીરીતે, રમું શી રીતે,
 અમર અંગના,
 હું મૃત્યુ ભુમિ માનવી; (૨) જાનવી છો તમેરે,
 સુંદરી જનનવી છો તમેરે. રમણી.
 મનુષ્ય દેહી, મનુષ્ય દેહી, મનુષ્ય દેહી, થું ધરી દેવી
 સેવક સાથે રમવારે.
 કાળા ગૃહમાં પડ્યો પ્રેમદા, પાવન કરશેરે.
 સુંદરી પાવન કરશેરે. રમણી.

(૨૦)

રમું રસીક રાજવી આહોં આવો,
 લીઓ લલીત લાલ લગની લાગ્દો,
 અમ રમત રસીલી નથી સેહેલી,
 કેમ ખેલી શકશે અલખેલી,
 ગુણી વાણી, જોઉં પાણી, છો દેવાક જાણવી,
 દીવ્ય રાણી, દીઠાં શાણી, હવે મોજ માણવી.
 ખેલો ખેલ, છેલા વેહલા.

(૧૭)

પાસા પાસ પહોંચો પહેલા.
આવો બહાર અલબેલા.
ચાશો નહીં એમ ઘેલાં.
આમ નરમ બોલવું નવ છાજે,
શિરપરે વેરી વસમા ગાજે રમું.

(૨૧)

સદા વિલાસી આમ વસે છે, આમ વસે છે,
આમ વસે છે. સદા.
સરોવર તીરે મોતી નીલાણી, સમજી મનમાં સુભાગ્યશાળી.
હંસ હસેછે પ્રેમ હસેછે. સદા.
નાદ સાંભળી દોડે હરણાં, રવી જાય છે મુખમાં તરણાં,
તરત હસેછે, બાન ખસેછે. સદા.

(૨૨)

એજ મારા રાજ, પ્રેમના પ્રસંગી, મુંને પ્રાણુથીતો પ્યારાછે, એજ.
અતિરસ બીની આંખડી એની, પ્રીતીની લેહેરો પડે છે.
મોસમી ગુલાબનો એ, ફસ ચુસનારા છે.— એજ.
પુર્વના રાગી, હોય જે પુરા, રંગ આ તેને ચડે છે,
એવા નરો સુંદરીના, નયનોના તારા છે.— એજ.

(૨૩)

તું છે મારો ચંદ્ર, હું તારો ચક્રોર,
ચિત્તડાનો ચેર, કાળજની કોર, તનડાનો તોર,
મનડાનો મોર, લોભાઈ લાલમાં, વારી જાઉં.
જહાલમાં, તાળી ઘો તાલમાં, જામે તો જોર—તુંછે.

(૨૪)

રહો અવિચળ અમપર ઠંઠણપાળ,

સરસ્વતિ પ્રસન્ન અતિ ભૂપાળ.

નિપ દિન ગુણીજન તન મન, મહીપાળ.

રહો.

ગાએ ગવૈયા સુર તાલ સાધી સાધી.

મૃદંગ મેળવી ગુઓ લે કેવી બાંધી.

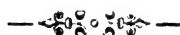
ધા કીડાન ધા, ધીતર કીટીટક, ધા કીડાન ધા ધા કીડાન,

ધપ મગ પમગરે મગરે સા, ગરે સા સા. સુર સારે,

નાચે દારે હાડ બારે, દરબાર

રહો.

અંક ૨ જો.

(૨૫)

સુણો સ્વામિરે, (૨) રાજ વાલાહો અંતર જનમી, સદાય રહો સંગેરે;
પીયુ સોંઠો વિદેશ તણી વાટે, રે છે અંતર અધીક ઉચાટે. સદાય.
શરદનો શણુગાર ચપળ નયણી નાચે, વિવીધ તરેહ હાવબાવ મુની રાચે. સ.
રૂપાળા રંગીલા એવું ન થટે તમને નાશ મારા અળગા રહોમાં,
હેમંતની વિકટ વેળા, શિયાળો ગાળવા બેળા, નોધારાં કેમ,
રેવાએ, એકલડાં કેમ રેવાએ, પ્રેમી જનને પ્રીતમ છેલ
દીઓમાં રૂપાળા.

રતુરાજ આ વસંત આવ્યા હો પતિજો,

ધરી ભૂમિએ પચરંગી સાડી આપતિજો,

પીયુ પામી મળદારી કરે સુંદરી જો,

રતુરાજની સવારી ન્યાળતા ફરીજો; રતુરાજ.

વિશ્વ સૌંદર રસે છાયું શ્રીજીમમાં.

સુકી બામિની ભૂતળ નાર, વાલા સુણો વિનતિ,

કેસુડાનાં મુગંધીત વારીએ, નાચે દંપતિ પ્રેમ અકોર.

વા.

એવે સમયે વિજેગની વારતા. એ શું એલો સ્વામિ ચિત્તયોર. વા.
સ્વામિરે કહો છો સાચું, તો હું રહે રાચું, અચળા કહેછે;
સમજી ચિત્તમાં વિચારો.

અવનીપતિ—પરજન્યનીહાળી, લીલો કમખો સજી બેટવા ચાલી,
સ્વામિરે સલુણા. સુણો.

મેલો મેલો વિદેશની વાતરે, નહીં દહિં જવારે,
રહો નેણુ સંઘાતે જોડી નેણુરે, દિન જન્ય આવારે.
વાલા વારે વારે શું કહીએ. છો સમજી સ્વામિજો;
સમ દધએતો સમજી લઈએ, કહું શીશ નામીજો. સુ.

(૨૬)

ચારી ચિત્ત ચાલ્યો, ચતુર ગુણવાન,
ગુણવાન, મારી બાણ, હરી પ્રાણ, હું અજાણ. ચોરી.
રતિપતિ આવ્યા, મોહ જાળ લાવ્યા, પ્રેમી પરદેશી જાણે,
ફિર્યો ખીજે બાણ, ચાલ્યો.
નેહ થકી નીહાળી, કામ જ્વાળે પ્રજાળી,
શરવિર સરદાર હરી ગયો શાણ. ચોરી.

(૨૭)

જુલો જુલાવું, જાઉં જીવન વારીરે; જુલો.
લાવ્યા શુંતે શું લઈ જાવું, ચાર દિવસનું ચટકું જાણો,
માણો મોજ મણાવું રે. જુલો.
રસ નાયક શું જોઈ રહ્યા છો. આડી નજરે મારી સામે,
જોઈ મળ્યું નથી આવું રે.

(૨૮)

સોળ કળા સંપૂરણ એ, મદન માણીગર બંદલો,
એ છે મારો રાત દિવસનો, હજુરીયોને રંગલો,

ચૌદ વિદ્યા ગુણવાન જાણતું, શાને માંડે ધરમાં કાણ તું.
 રાજ રમકડું મળ્યુ માણતું, હજી મળીને લેને લાણ તું,
 કળા અકેકી લાખની, વણ મૂલે શિખાય,
 હું શિખું તું શિખને, ખુવાર શીદને થાય,
 રાજ ભુવનનું ખરૂં ધરેણું, જાણુ હલામણુ જેઠવો. શોળ.

(૨૧)

કરી હિંદની હરાજી બેળા, મળી સરદાર,
 રૂડા રાજવીર બન્યા બહુ, ખેતર પાળ,
 તેમાં હદવાળી પુરી તમે, ઠઠણપાળ. કરી.
 ક્ષત્રિ ખીજ શુદ્ધ રત્નાં ન ભારતમાં,
 દૂર ગુણુ અનાચારેં, ધર કર્યા પાળકમાં;
 લાજી યા હજુરમાં ભર્યા દરબાર. કરી.
 શૂરવિર ધીરવિર હતા જ્યાં, રાજમાં,
 ખુલ્લું વિચાર નિત્ય કરતા, સમાજમાં,
 પાસવાન થયા ત્યાં મદન મગ્નદાર, કરી
 શાણી સરકાર સુધારવા મથે બહુ,
 દેશી રાજ પદ બ્રહ્મ થવા મુચ્છે સૌ;
 ભાગ્ય દેવી ફરી હિંદ લકદાર. કરી.

(૩૦)

સખી કરવું હવે ને શું, કહેની, પ્રપંચથી હરું હુંતો બેની,
 પુરી બેને અહીં પાપી ગયો છે, અમારો એ ખરો શત્રુ થયો છે,
 સમજતો શું હશે એની મનેએ, જશે આ જીવ તોએ નહી બનેએ,
 સગી માતા નથી બેહી કરું શું, વળી ભાઈ રત્નો છોટા મરું શું.

(૩૧)

લાડીએ વરને છેલ્લા,

મામા મારા મુળગું ન દેખે, લાડીએ.
 વજ્ર થઈને નવ ધરાણા, લાભેં લોભેં ભલા ભરાણા.
 કામાતુર કોડે કપાણા, કરમી કુપ ઉતર્યા. લાડીએ.
 આનંદ મારે ઉર અતિ, બંધાવા સુઝી ઠીક મતિ,
 કરમ તેવી થઈ ગતિ, પુરા ભરી વેતર્યા. લાડીએ.

(૩૨)

ધીક છે ધીક આ કૂળ અંગાર જનુંની લગ્નવી તારીતે
 પાતકી; તું જેવો ધાતકી ન કોઈ થનાર,
 ધીક્કાર, સો વાર, પેન્નર, ખાનાર, દુષ્ટ તું;
 દાખી શક્યો ન વિકાર, યોગ્ય નથી તુંને,
 આ અધિકાર, મિથ્યા કયો ભૂમિ માતને ભાર;
 જનત વિના કદી બાત પડે નહીં,
 નિર્લજ નકી નથી છોડનાર. ધીક્કાર.

(૩૩)

પ્રીતીની લે એંધાણી, આપું છું વચન શાણી,
 પકડું હું પ્રેમે પાણી, સુખ દુઃખની સાથી જાણી. પ્રીતી.
 ગરાસ તારા બાપુનો, વાળું ન્યારે ઘેર;
 પગ તવ ધરશું પ્રેમદા, જણો નિશ્ચે રોહર.
 પૃથ્વીનું રાજ છોડું, પ્રતિષ્ઠા નવ તોડું,
 બારવટીયા બેજો દોડું, વન વગડે ખીંતા ખોડું. પ્રીતી.

(૩૪)

પુરણ પુન્યા પ્રીતમજી શ્રી હરિ
 નહીંતો ક્યાં આપને હું વળી;
 લક્ષીત લલના લગન લાગી ખરી,
 પુરવ પુન્યે પ્રીયા પામ્યો પરી.

(૨૨)

જાણુતી નોતી થશે, શું પળમાં,
નિરખી નરવર, નિરખી નરવર.
અની હું બાવરી. પુરણ.
પુષ્પ શિરોમણિ પારી જાતક,
માનની મનહર, માનની મનહર,
દીસે તું સુંદરી લલીત લલના.

(૩૫)

આંધુ હું ગાંઠ તમારી, સુખી રહો નરનારી,
દંપતિ સદા સંપીને, ભવ સાગર તરશે બારી.
મન વચનને કર્મથી, અર્પું મારો હાથ,
પ્રાણુ સમાન સ્વામિ ગણી, સેવા કહું દિન રાત.
સુખ દુઃખમાં સાથે રહું, લડું પ્રતિજ્ઞા વિચારી. આંધું.

(૩૬)

હવે ડર નથી રહ્યો મનમાં, એ નિડર નદરને કપટ કરી,
ઠીક આંધ્યો બંધનમાં.
સખીઃ સ્ત્રી ચરિત્ર પણુ, ઠીક કર્યું એ અવસર,
નહોતર પકડાઝ જાત જરર લંપટ કર.
અહુ દોખું હુંનર ઘર ઘર, ખર સમ પામર,
નથી નિતિ રહી દ્રઢ જનમાં રે. એ નીડર.

(૩૭)

પીયુ સંગે, રસ રંગે, રહીશું, રમીશું, જમીશું. ઉછરંગે,
ભાત ભાતનું ભાત હું લાવી. આવી ઉમંગે.
ચડવાનો રંગ અંગે. પીયુ.
બર જંગલમાં મંગળ મારે, પ્યારા પ્રસંગે વશ કીધીરે;
ઉમંગે. પીયુ સંગે.

(૨૩)

(૩૮)

સંસારમાં સાર, વિચારમાં પ્યારથી રે,
દઈ સુખ આશા. વિધી આપે છે અંતે નિરાશા.
રહો મોહું વકાસી, ઉદાસીની ફાંસી, કંઠ મહીં પડનાર.
એમ નસીબ પાસેથી જનું ક્યાં નાશી. સંસારમાં
ચાતક ચાંદની પીવા ચહે ત્યાં, વાદળ વચે થનાર,
એમ નસીબ પાસેથી જનું ક્યાં નાસી. સંસારમાં.

(૩૯)

હૃદય કેમ વાળુંરે, લાગ્યું ધ્યાન સત્યસીંહ તારું. હૃદય.
રાત દિવસ હું જોઉં રાહતારી આશામાં દીન ગાળું. હૃદય.
અચળસિંહમાં નથી મન મારું, સાથે જનું અકારું. હૃદય.
સત્યનો બેલી રાખે લાજ મારી, દેવતા સાથે દાર. હૃદય.

(૪૦)

કેવી ખીલી રહી આ ટૂલ કળી,
ટૂલ કળી તાજ ઉજળી. - કેવી.
મુંધી નથી હજી કોઈ જનેએ, મુંડ્યા વિના લગખાય વનેએ,
તે મન મોહીની આજ મળી. કેવી.
કોણ થશે એનો અનુરાગી, હશે ભ્રમર ક્યાં એ સદ્ભાગી,
કે મંદિરા થું મારી ફળી. કેવી.

અંક ૩ જો.

(૪૧)

કિંમી રહે જરા ખરે, હુંથી નહીં હલાયરે.
આમ અગન, આમ ગગન, આમ વ્યાધ ધાયરે. અરે. (૨)
આમ સિંધુ, આમ સિંહ, ક્યાં હવે જવાયરે. અરે. (૨)

(૨૪)

આમ કુર દૈવ આમ, શત્રુ પુંઠ રહાય રે. અરે. (૨)
 પાય જાય થાકી આખી કાય બહુ સીદાયરે. અરે. (૨)
 બેની લેની સાંભળી તું હુંથી નહીં હલાયરે. અરે. (૨)
 પ્યારી મારી જો વિચારી, કેમ અહીં ઉભા યરે. અરે. (૨)
 માણ રહ્યા શિરપર અરિ, બહુજ લે ઉપાયરે. અરે. (૨)
 અમીત ભ્રમીત બાગ્ય માંડ, ક્યાંથી, સ્થિર થાયરે. અરે. (૨)
 છે નસીબ હાલમાં ન કામ, હાય હાયરે. અરે. (૨)

(૪૨)

વાહ સુંદરતા (૨) શી લાગે પ્યારી, છે મુખ મુદ્રા મન હરનારી,
 આવી એણે મારી મુજને, કેવી હાંલા મોહ કટારી. વાહ.
 કડણુ તીરનો ધા કદી રહે, પણુ ન રહે આ ધા કારી, વાહ.
 જેમ બાગમાં જોઈ રામને, થઈ અનુરાગી, જનક કુમારી. વાહ.
 તેમ બની હું જોઈ નયનથી, નમન ગમન આ નરનું ભારી. વાહ.

(૪૩)

કરી નજર જુવો પ્રેમાળ, કેવા નરવર છે,
 આ ઝોઢો સાડી અંગ, અતિ સુંદર છે.
 આ પ્રેમ મુદ્રીકા, પ્રેમ થકી કર પેહેરો, પહેરો,
 આ લીઓ હાથમાં છપ્પી, નિરખવા એહેરો.
 આ કંચુકી છે કેવી બાઈ કસકસતી,
 પેહેરીને ચાલજો, ચાલ જરા ધસમસતી.

(૪૪)

ચોમાસું પ્રેમનું, ચમકાવે વિજળી,
 જો નહીં વરસ્યું, મન મૃગ તરસ્યું;
 મરે તોતો જીવે ક્યાંથી, ચોમાસું.
 કેમ પરણું, ઝરે ન ઝરણું, પ્રેમી ઝરણામાંથી,

(૨૫)

સત્ય મારો, પ્રાણ પ્યારો, સુખ દુખનો સાથી,
એનું નામ મધુરું, નહીં નહીં મુકું પણ નહીં ચુકું,
રહે પ્રીતે રસનાથી. એમાસું.

(૪૫)

કિતાવળા ન થશો કહું સાચું, આપ ખરા કુળવંતછો, કુળવંતછો.
વિપય વેગથી મુક્ત બનીને, ધૈર્ય ધરો ગુણવંતછો. ગુણવંતછો.
આતે શું પ્યારછે, કે ઉપકાર છે. કેવો વિચાર છે રે.
પાછા ફરો, દામે ઠરો, કિતાવળા.

સાન સજી સમજી તજી આવું, મોહ તરો મતિમંતછો, મતિમંતછો.
સૂચન શાણાને, દાખવો દાણાને, પીટવો પાણાનેરે,
જાંતિ હરો શાંતિ વરો. કિતાવળા.

(૪૬)

ગ્નજો પ્રેમની નેમ છે ન્યારી, ધારી ધારીને જ્ઞેશો વિચારી,
નથી થાવું મારે આભારી, માટે ઘાટ એ મેલો વિસારી ગ્નજો.
પ્રેમ વિલાસને કામ હુકાસની, લેશ ન રાખશો આશ,
અંતર મારામાં ચાલ તમારા, માં નથી ખરેખર ખાસ. ગ્નજો.

(૪૭)

ખરું માન વચન તાન, તારું લાગ્યું મુંને મોહીની,
નથી હાંસી, રસ્યો હું પડી દાંસી. ક્યાં જાય નાસી. પ્રેમનો પ્યાસી.
ત્રાસી, અંતરે પ્રકાશી, વિકાશી, બ્યાં સોહીની. ખરું.
નમ્ર તારી; થામાં ન્યારી, પ્રેમવારી, છાંટી પ્યારી, લે ઉગારી,
સમજી મારી સાન, સ્વીકારી લેતું, પ્રેમથી તારી દે તું.
મારી આભારી છે તું, નથી ખીજમાં મન મારું,
ગાઉં તારું ગાન, મૂકી માન બૂલી જાન. ખરું.

(૨૬)

(૪૮)

હા એમતો બાણ હું ઉપકારને, પણ શું કરું નાવે શરમ પ્યારને,
એ વસ્તુ વેચાતી મળતી નથી, પુછી પ્રેમીઓને પામે પારને. હા.
બદલો નથી વળતો લાચાર છું, બગાડું નહીં એના સંસારને. હા.

(૪૯)

કેવું કુંદન જેવું, તેં રોજ્યું મુજ ઇવન.
રિપુસમ થઈ મોહીની દશા કરી, હાય વિકળ મારી.
પડ્યો રંગમાં ભંગ, મનપર, રતિભર, સુખકર, વિધવિધ,
સાધન નહીં લાગે સંસારી, તેં રોજ્યું.
ભુલી, ભુલી, આદર મારો, તું થઈશ અપકારી,
નિશાન આજ સુકાવ્યું તેં, મુકાવ્યુંતેં, નહીં નિપદિન,
આ ઘટ બીતર, આ લટ બકરી છે વસનારી.
ભોજન ખટ રસ નહીં હવે ભાવે, નહીં હવે રૂચે
શિતળ વારી. તેં રોજ્યું.

(૫૦)

પ્રેમની પીડા ક્યાં કહીએ કાના, આવું નોતું જાણ્યું ક્યાં રહીએ,
ઉગ્યો ન ઓગળ્યો, હવે અંકુરો ખુલે છે આ હૈયેરે.
મનને મનાવીએ તોય ન માને સુખ ક્યાં લઈએ કાના.
ખરું સુખ ક્યાં લઈએ કાના. પ્રેમની.
વૈદ મળેતો દર્દ મટેએ એના વિના અહીં વહીએરે,
કાણુ બતાવે રસ્તો કે ત્યાં, જઈએરે કાના.
પ્રીતેં ત્યાં જઈએરે કાના.

(૫૧)

હુંતો પ્રેમ દેખું ક્યાં, હું પ્રેમ દેખું જ્યાં ત્યાં,

(૨૭)

શી પિતા પુત્રની પ્રીતી, શી મિત્ર મિત્રની રીતી;
 હદ વત્સલ રસની ક્યાં ક્યાં, હું પ્રેમ.
 એ પતિ પત્નીમાં રમતો, એ ભક્તજનોમાં ભમતો,
 એ રહ્યો છવાઈ ક્યાં ક્યાં. હું.
 જય પુરણ સંદ્ર ઉગે છે, તવ સમુદ્ર પણ ઉછળે છે,
 ભરી વિદ્યુત એની ક્યાં ક્યાં. હું પ્રેમ.

(૫૨)

પ્રેમ પુરમાં તણાય નાવ મારીરે, બૂલાવ્યું બાન ધ્યાનથી ઉતારીરે.
 નેને હું ચિત્ત ચહું, તેને મન અન્ય રહ્યું,
 બૂદ્ધ્યો ભ્રમર દેખું, કમળ વિહારીરે. બુલાવ્યું.
 પ્યારનું પાત્ર માફ, પરની પાસ ધાફ,
 પીવાની વારી મારી, કેમ આવનારીરે. બુલાવ્યું.
 પહોંચું ત્યાં ધૈર્ય ધરી, પછી થાએ તે ખરી,
 નેઉં એ કોણ એવી, દિલ હરનારી છે. બુલાવ્યું.

(૫૩)

આકૃત આવી, બાન બૂલાવી, નીચ ફિતુરીએ. ફૂટે ફસાવી;
 પીયુને બુખ્યા ત્યાં રઝળાવી; દૂધ દશા અહીં ખેંચી લાવી;
 તેના વિયોગે દુઃખ વરસાવી, સંકટ સરીતા પુર દરશાવી.

(૫૪)

રંગોલી રસીકી પ્યારી, કામની કટારી મારી, મુજ મન વશ કરનારીજે,
 લલીત લક્ષણી છે લલના મુજ, ઉરવશી ઉર વસનારી જો;
 તારી ખરી વાત ધાત કરનારીજે. વારી વારી કહું નહીં કરનારીજે,
 કાંઈકે વિચારીજે, કાંઈકે વિચારીજે,

અકત્ર ગુમાવી શું બેઠો, કાંઈ ધર્મ નીતિને ધારીજો.

માર નારી ધારી રાખ પરનારીજો.

(૫૫)

બુદ્ધિ છે તારી ઉંઘી, આંખ્યોના કુટેલા. બુદ્ધિછે.

બૂલાવે તારૂં ભાવિ, નાક બેઠોછો ગુમાવી.

પ્યારી પારકી ફસાવી ખુટેલા, નસીબે કુટેલા, આંખ્યોના કુ.

ધરમાં સખળા, કરમે નખળા, પરની અખળા બાળે,

ખુટેલા નસીબે કુટેલા, આંખ્યોના કુટેલા. બુદ્ધિછે.

ચેત ચેત વ્યભિચારી, યુવા વિપય વિકારી,

તારા મોત તણી વારી, છટેલા, સુકમે ઘટેલા. આંખ્યો કુ?

(૫૬)

માજી કાંઈ ન સુઝે, અંતર ધુન્ને કેમ હવે કરવું.

નીચ નરોને પાસ પડીને, દુઃખ ક્યાંથી તરવું;

કુંવર કુંવર નામ સમરવું. કામ નથી સરવું.

દૈત્યને પંજે પડી ટળવળવું, એમાં નથી ઠરવું,

કાંઈ ઉપાયથી મુક્ત કરો મુંને, નહીંતો નકી મરવું.

(૫૭)

લાવો લાવો લાવો, લાવો લાવો લાવો, એવી દવા આ વાર,
પ્રેમે પીડું, પ્રેમે પીડું, સુધાની ધાર. લાવો.

જે હું જીવું, જે હું જીવું, જે હું જીવું, તો પીપુતે મળનાર,

નહીંતો મળશું, નહીંતો મળશું, પર અવતાર લાવો.

હે જગદેવા, હે જગદેવા, જે તુજ સેવા, હોય કરેલ લગાર

તો સહાય કરજે ને મેળવજે, એ ભરથાર. લાવો.

(૫૮)

બીઓમાં છે બચવાની બારી, દાલા હામ જનઓ કાં હારી. બી.

રાખ્યો તમે મને કુલની પેઠે, તેની સાક્ષી સૌથી મારી સારી.

સમજજો છે બચવાની બારી.

(૨૯)

આંચ ઉની કાંઈ આવે જો, તમને,

તો મેં માતા મારી ભારે મારી.

સમજો. છે બચવા.

(૫૮)

નહીં, તરસાવો મનાવો પ્રેમી પ્રેમ નીલાળી, પ્રેમથી વરસો રે,

પ્રીતીની રીતી છે અનહદ અટપટી, અટપટી લાગે છે ચિત્ત;

જાતી નથી છૂતી માનીતી થઈ બીતી, લાવી કરે બચબીત. નહીં.

પ્રીતી તણું પકવાન જમે છે એ, પીએ છે પ્રીતીનું નીર;

કંધમાં ઝળકીને જુએ છે પ્રીતીનું, સુંદર એક શરીર. નહીં.

(૬૦)

ચિત્તના ચોરી જનાર જડયા જીવન નવ છોડશો,

અજગી નથી થનાર, (૨) હવે જીવન નવ ત્રોડશો.

છું રાત દિવસ રટનારી, દ્રઢ પ્રીત નથી ઘટનારી,

ખ્યારા મારા પ્રાણાધાર ચેતી છું. બધો ચિતાર. હવે.

મન મોહન મનવશ કીધુંરે, દ્રઢ બંધન બાંધી દીધું રે,

માટે માનો સીધે સીધુંરે, ન જવાયરે વેશ ઉતારો.

આ વાર કરો મારો અંગીકાર.

જડયા જીવન.

(૬૧)

બંસો રાખો ભૂલો ન કદાપિ નથી એવોરે,

હૃદય ચક્ષુ છે એનાં ખુલાં, દોષ ન મિથ્યા દેવોરે.

સામાનું મન પરખે તેને, આંધળો શાને કહો કેવોરે.

બંસ.

પ્રેમ વગર છે મેલ ભૂખનો, બીજીકના ઘર જેવોરે;

પ્રેમમયી બીજીકના ઘરમાં, હસી વસે સ્વર્ગના દેવોરે.

બંસો.

(૬૨)

મેતો જાણી લીધી તારી ચતુરાઈ, શું આ સાધુમાં ગઈ તું લલચાઈ

પાત્ર પ્રેમનું આ જેના તું, રહી હતી ગુણ ગણગાઈ,
ખોળ કરત પણ મળત નહીં કદી, આવું જોઈું જગમાંહી. મેંતો.

ભુપ તનુજ એક ભટકતા, બીજીકમાં શું બરમાઈ.
બસ બસ મારો પ્રેમ ગયો છે, જોઈ તારી આ હલકાઈ. મેંતો.

નારી ખુદ્ધિ કહે પાનીએ, એમાં શંશય નવ કાંઈ,
લગ્ન કરી દેવાનો આથી, તારાં હું તો હરખાઈ. મેંતો.

(૬૩)

તનથી સુંદર જેવી છો નાર, એવી છો મનથી,

શાહાબાસી આપું છું તુંને હું શાણી,

તાં તેં રાખ્યું છે પાણી.

તુજ દ્રઢતા, તુજ મૃદુતા, તુજ મમતા, તુજ સમતા, સાચી છે મનથી તનથી.

પ્રેમીની લજ્જા હું ક્યારે ન લોપું, દે જમણે કર સોંપું.

સત શરણે, જઈ ચરણે, નમ નમણી, ચારમણી. બેટીને મનથી. તનથી.

(૬૪)

મારું જ્ઞાન ન જોયું તમામ, કોઈએ મારું જ્ઞાન.

કેવો આવ્યો જમાનો, આ આવ્યો જમાનો.

લોકોમાંથી ખરી ગઈ છે પરિક્ષા, ઉપરનો જુએ છે સાંઝે દમામ, કેવો.

સુધરેલો દેશ જાણી, બન્યા સુધરેલા,

મજ્જુરનું ખોલાવી, આપ્યું તો નામ કેવો આવ્યો.

(૬૫)

ઉઠો નાથ નિંદ માંથી, આમ શું સુવાય છે,

પ્રેમની પરિક્ષા પુરી થઈ હવે હદ થાય છે. ઉઠો.

નાથ નિરખો નારીને, મુઠ્ઠી નથી અકળાય છે. ઉઠો.

પ્રભાતે પિડા પડશે, રાત વિતી જાય છે. ઉઠો.

સ્વામ સુતા સાથે, દાસી સાથે થાય છે. ઉઠો.

(૩૧)

(૬૬)

જગત આ સુન્ય થયું મારું, હવે કંઈ લાગે નહીં સાઈ.
આશા વ્રક્ષનું મૂળ કપાયું, જીવન છે ખાઈ.
મનોરથ એમ હતા મનમાં, ખારવદું વેઠીને વનમાં.
ખ્યારીને પરણી પુરણ આનંદે, મળીશ બંધુ જનમાં.
જેકે ક્યાં જનસભ મુખ તારું, આશા વૃક્ષનું.

(૬૭)

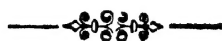
આવે જો મામો; વેર વાળું તારું આ ઘડી.
તીક્ષણ ધારી, આ કટારી, હૃદય કમળમાં, મારું પળમાં.
પ્રાણ તતક્ષણ જનય, ઉભો શું થાય. આવે.
રાજ ગાદીને પચાવી પેઠો, નિર્ભય થઈને ઘરમાં બેઠો.
મામો મારો દુઃખ દેનારો, ખડગ કાઢીને, શીર વાઢીને.
ધૂળ ધડ રોળાય, લોહી રેડાય. આવે જો.
કપડી કામી. લુણ હરામી, પોત પ્રકાસ્યું, સત્તાપામી,
જાતી છુદું, નાણ રંધું, મારું મુકી, મરેજ ભુંકી.
વેર પુરું તવ થાય, લાય ઓલાય. આવે જો.

(૬૮)

કેશરે હિંદ સેહેન શાહ, ઘણું જીવો જયજયશ,
એનો જામો, સુખી રહેો રાય રાણી. કેશરે.
એની એના કુળની પ્રભુજી રક્ષા કરજો,
અચળ રાજ, અચળતાજ રાખો, એનું,
ન્યાયી જાણી. કેશરે.
અંગ્રેજ ઉદાર હાંવા, હિંદપર વધો એની.
જય જયકાર, વારવાર, વહો, હવે, સૌએ વાણી, કેશરે હિંદ.

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

નીચેનાં પુસ્તકો મોરબી નાટક કંપનીનો જ્યાં મૂકાવ
ત્યાંથી, મોરબી તળપદમાંથી તથા જે જે શહેરમાં અમારા
તીર્થાલયો સેલરોછે, તેમની પાસેથી રોકડી કિંમત મોકલી
ગર વેલ્યુપેપર પાસેલથી મંગાવી લેવાં.

ભર્તુહરી નાટક મોટું.	૧-૦-૦	જગદેવ પરમારનાં ગાયન.	૦-૨-૦
સદર ગાયન.	૦-૨-૦	ચંદ્રલાલ ગાયન.	૦-૨-૦
ચાંપરાજ મોટું.	૧-૦-૦	પૃથુરાજ ગાયન.	૦-૨-૦
સદર ગાયન.	૦-૨-૦	સીતા સ્વયંવર ગાયન.	૦-૨-૦
રાજસિંહ નાટક મોટું.	૧-૦-૦	કિષાદરાજ ગાયન.	૦-૨
સદર ગાયન.	૦-૨-૦	કેશરીસિંહ પરમારનાં ગાયન	૦-૨
રાણકદેવી નાટક મોટું.	૧-૦-૦	વિરથાળાનાં ગાયન.	૦-૨
સદર ગાયન.	૦-૨-૦	વિષ્ણુદ્વિજયનાં ગાયન.	૦-૨
ત્રીયારાજ નાટક મોટું.	૧-૦-૦	દેવયાનીનાં ગાયન.	૦-૨
સદર ગાયન.	૦-૨-૦	રાજતરંગનાટકનાં ગાયન.	૦-૨
ત્રિવિક્રમ નાટક મોટું.	૧-૦-૦		
સદર ગાયન.	૦-૨-૦		

અંથ છપાવનાર

મુળજી આશારામ બોઝા.

